

**ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ
АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ
СУДОВИХ ПРОЦЕДУР В АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ УКРАЇНИ**

**PROSPECTIVE DIRECTIONS FOR IMPROVING THE ADMINISTRATIVE
AND LEGAL REGULATION OF THE IMPLEMENTATION OF COURT PROCEDURES
IN THE ADMINISTRATIVE JUDICIARY OF UKRAINE**

Наголошено, що впровадження судових процедур в національне адміністративне судочинство, що призведе до відправлення якісного фахового правосуддя європейського зразка та позитивно вплине на успішне завершення судової реформи. Концептуальний аналіз особливостей реалізації судових процедур в адміністративному судочинстві на різних його етапах дозволить дійти висновку про недосконалість окремих судових процедур і відсутність детального правового регулювання механізму їх реалізації. З огляду на зазначене визначено основні тенденції удосконалення адміністративно-правового регулювання реалізації судових процедур в адміністративному судочинстві:

1) впровадження в адміністративно-процесуальне законодавство терміну «судової процедури» та створення відповідного правового підґрунтя їх реалізації, тобто легальне закріплення засад, випадків і умов реалізації таких процедур. Втілення даного напрямку не може обмежуватись виключно закріпленням відповідної дефініції в КАСУ; вказана дефініція має бути інтегрована у профільне законодавство таким чином, щоб створити передумови для реалізації низки процесуальних дій, спрямованих на досягнення конкретного юридичного результату;

2) удосконалення судових процедур, спрямованих на вирішення спору до судового розгляду, зокрема врегулювання спору за участю судді, шляхом: а) правової консолідації медіації та процедури врегулювання спору за участю судді, тобто введення терміну «судова медіація», що надасть можливість поширити на останню законодавчі основи здійснення медіації, в розумінні Закону України «Про медіацію» (принципів і етичних норм медіації, вимог до медіатора, підготовки до її проведення); б) популяризації цієї процедури, в тому числі завдяки розгляду можливості запровадження переліку (категорій) адміністративних справ, які в обов'язковому порядку повинні бути вирішені за судовою процедурою врегулювання спору за участю судді; в) забезпечення набуття суддями та кандидатами на посади суддів спеціальних знань, умінь і навичок, необхідних для ефективного врегулювання спору.

Особливу увагу приділено недолікам адміністративних процедур, спрямованих на врегулювання судового спору без його безпосереднього розгляду в судовому засіданні, та пропозиція щодо їх усунення. Сформульовано пропозиції щодо внесення змін та доповнень до чинного законодавства, зокрема до КАСУ та Закону України «Про медіацію», врахування яких дозволить запровадити дієвий механізм реалізації судових процедур в адміністративному судочинстві.

Ключові слова: *судова процедура, правова природа, правове регулювання, адміністративне судочинство, медіація, адміністративне законодавство, удосконалення.*

It was emphasized that the introduction of judicial procedures into the national administrative judiciary, which will lead to the delivery of high-quality professional justice of the European model and will positively affect the successful completion of the judicial reform. A conceptual analysis of the peculiarities of the implementation of court procedures in administrative proceedings at its various stages made it possible to come to the conclusion about the imperfection of certain court procedures and the lack of detailed legal regulation of the mechanism of their implementation. In view of the above, the main trends in the improvement of administrative and legal regulation of the implementation of court procedures in administrative proceedings have been determined:

1) the introduction of the term "court procedures" into the administrative and procedural legislation and the creation of the appropriate legal basis for their implementation, that is, the legal establishment of the principles, cases and conditions for the implementation of such procedures. The implementation of this direction cannot be limited solely to fixing the appropriate definition in the CAS; the specified definition must be integrated into the relevant legislation in such a way as to create prerequisites for the implementation of a number of procedural actions aimed at achieving a specific legal result;

2) improvement of court procedures aimed at resolving a dispute before a trial, in particular dispute settlement with the participation of a judge, by means of: a) legal consolidation of mediation and dispute settlement procedures with the participation of a judge, that is, the introduction of the term "court mediation", which will provide an opportunity to extend to the latter legislative basis for mediation, in the sense of the Law of Ukraine "On Mediation" (principles and ethical norms of mediation, requirements for a mediator, preparation for its conduct); b) popularization of this procedure, including due to consideration of the possibility of introducing a list (categories) of administrative cases that must be resolved by a judicial dispute settlement procedure with the participation of a judge; c) ensuring that judges and candidates for the positions of judges acquire special knowledge, abilities and skills necessary for effective settlement of disputes.

Particular attention is paid to the shortcomings of administrative procedures aimed at settling a legal dispute without its direct consideration in a court session, and a proposal for their elimination. Proposals for amendments and additions to the current legislation, in particular to the CASU and the Law of Ukraine "On Mediation", have been formulated, the consideration of which will allow the implementation of an effective mechanism for the implementation of court procedures in administrative proceedings.

Key words: *judicial procedure, legal nature, legal regulation, administrative proceedings, mediation, administrative legislation, improvement.*

В Україні наразі тривають активні трансформаційні процеси у багатьох сферах суспільно-правових відносин, не виключенням серед яких, зокрема, є перманентний процес судової реформи в цілому та адміністративної юстиції зокрема. У розрізі зазначеного вважаємо за доцільне акцентувати увагу, що з моменту прийняття КАСУ до нього було внесено більше ніж 100 змін та навіть викладено у новій редакції від 03.10.2017 [1]. Зазначене, на перший погляд, може свідчити про нібито «постійні пошуки негативу у судовій системі» [2]. Втім, на наше переконання, це не зовсім так. Справа у тому, що розвиток суспільних відносин потребує постійного удосконалення нормативно-правового регулювання. Крім того, як вірно відмічає О.І. Корчинський, проведення судової реформи є однією з «вимог Європейського Союзу до України у питанні зближення національного законодавства із законодавством Європейського Союзу» [3]. Зазначене цілком логічно випливає зі змісту Стратегії розвитку системи правосуддя та конституційного судочинства на 2021-2023 роки, затвердженої указом Президента України від 11.06.2021 № 231/202 [4]. Зокрема «метою Стратегії щодо удосконалення системи правосуддя є визначення основних напрямів та пріоритетів подальшого удосконалення законодавства України про судоустрій, статус суддів та судочинство у взаємозв'язку та взаємодії із іншими інститутами правосуддя для практичного утвердження принципу верховенства права, ефективного і справедливого судочинства, зміцнення функціональних основ організації судової влади відповідно до стандартів захисту прав людини та цінностей, визначених Конституцією України та міжнародно-правовими зобов'язаннями України» [4].

У розрізі удосконалення адміністративно-правового регулювання реалізації судових процедур Стратегією розвитку системи правосуддя та конституційного судочинства на 2021-2023 роки

передбачено: «встановлення для окремих, визначених законом, категорій справ обов'язкового досудового порядку врегулювання спорів з використанням медіації та інших практик; опрацювання питання щодо запровадження інституту мирowego судді; запровадження у справах адміністративного судочинства досудових процедур адміністративного оскарження з розширенням можливостей застосовування досудових та позасудових процедур врегулювання спорів; запровадження та розвиток інституту медіації; удосконалення процедури врегулювання спору за участю судді» [4]. Необхідно підкреслити, що вказаний документ містить не тільки заходи з оптимізації судових процедур, а також передбачає реалізацію великої кількості управлінських і адміністративних заходів щодо: роботи Верховного суду України, місцевих судів і судочинства взагалі; удосконалення діяльності суддівського врядування та матеріально-технічного забезпечення; оптимізації судів з іншими органами державного влади, місцевого самоврядування та населенням тощо. Між тим, питання про врегулювання судового спору та медіацію посідає одне з центральних місць у вказаній Стратегії. Тому, досліджуючи тенденції удосконалення адміністративно-правового регулювання реалізації судових процедур в національному адміністративному судочинстві, вважаємо за необхідне, насамперед, розглянути недоліки адміністративних процедур, спрямованих на врегулювання судового спору без його безпосереднього розгляду в судовому засіданні.

Концептуальний аналіз особливостей реалізації судових процедур в адміністративному судочинстві на різних його етапах дозволив дійти висновку про недосконалість окремих судових процедур і відсутність детального правового регулювання механізму їх реалізації. Яскравим прикладом окресленої проблематики є здійснення процедур, спрямованих на вирішення спору до судового розгляду, насамперед, мова йде про альтернативу медіації – процедуру врегулювання спору за участю судді.

Окремі норми адміністративного процесуального законодавства, в частині врегулювання спору до судового розгляду (Глава 4 Розділ 2 КАСУ [5]), фактично залишаються «мертвими нормами права». Така ситуація переважно обумовлена двома факторами: по-перше, суддя, як правило, не має спеціальних навичок, необхідних для урегулювання конфлікту, адже він звик до іншої діяльності – тлумачення та застосування норм права, а не до пошуку компромісу між сторонами; по-друге, важко реалізувати таку процедуру, коли стороною спору є суб'єкт, наділений державно-владними повноваженнями, які самі по собі не передбачають яких-небудь поступок. Більш того, іноді суд сам необгрунтовано ототожнює різні процедури врегулювання спорів, наприклад, в своїй Ухвалі Івано-Франківський окружний адміністративний суд від 27.12.2018 № 809/1290/17 вказує, що така процедура одночасно є і досудовим врегулюванням публічно-правового спору, і врегулюванням спору за участю судді, і примиренням сторін. Про таку позицію суду свідчать наступні положення вказаного документу: «ухвалою Івано-Франківського окружного адміністративного суду 14.11.2017 зупинено провадження в справі № 809/1290/17 до закінчення процедури досудового врегулювання публічно-правового спору»; «таким чином, враховуючи вимоги статті 188 Кодексу адміністративного судочинства України, оскільки сторони у справі № 809/1290/17 досягли примирення та звернулися до суду із заявою про примирення, слід припинити врегулювання спору за участю судді та поновити провадження у даній справі»; «21.02.2018 фізична особа-підприємець ОСОБА_1 звернувся до суду з заявою про поновлення провадження в даній справі з мотивів досягнення сторонами примирення. Одночасно, позивачем подано до суду заяву про примирення, підписану позивачем та відповідачем» [6]. Вважаємо, що наведений вище факт, як і наявність так званих «мертвих приписів» адміністративно-процесуального законодавства, не сприяє підвищенню рівня якості національної нормативно-правової бази.

Зі свого боку, забезпечення реального втілення процедури врегулювання спору за участю судді, на нашу думку, потребує її переосмислення та зміни законодавчого підходу щодо реалізації процедури медіації. Необхідно визнати, що врегулювання спору за участю судді за своєю суттю є тією ж медіацією, яка здійснюється в судовому порядку. Таким чином, вказана процедура та процедура медіації має більше схожого, ніж відмінного, а тому доцільно говорити про «класичну медіацію» в розумінні Закону України «Про медіацію» та судову медіацію, тобто процедуру врегулювання спору за участю судді. Подібна практика існує в Сполучених Штатах Америки, де «на початку ХХІ ст. вже існувала серйозна законодавча база для медіації, діяли сотні організацій, що надають послуги АВС, практикували тисячі професійних медіаторів. У всіх без винятку штатах були засновані програми судової медіації, які передбачали цілий набір моделей медіації – від добровільної до сворото обов'язкової» [7, с. 228]. Визнання двох різних видів медіації – судової та позасудової, передбачає, що на позасудову медіацію повинні поширюватись законодавчі положення, які регулюють судову медіацію. Разом із тим, необхідно визнати, що це неможливо,

оскільки медіація здійснюється незалежним суб'єктом (арбітром), що має ґрунтовні професійні навички, зокрема на оплатній основі тощо. У свою чергу, це суперечить п. 1 ч. 1 ст. 25 Закону України «Про запобігання корупції», який забороняє суддям «займатися іншою оплачуваною (крім викладацької, наукової і творчої діяльності, медичної практики, інструкторської та суддівської практики із спорту) або підприємницькою діяльністю, якщо інше не передбачено Конституцією або законами України» [8]. В даному випадку розподіл медіації на два види та виокремлення судової медіації має на меті не ототожнення цих процедур, а виведення процедури врегулювання спору за участю судді на новий рівень, який передбачає наявність у суддів певної кваліфікації, а також утвердження правових і морально-етичних засад її реалізації.

Закон України «Про медіацію» містить низку важливих основоположних настанов, які стосуються: принципів її здійснення (ст. 4); вимог до медіатора (ст. 9), їх професійної підготовки (ст. 10) та етичних норм (ст. 13); підготовки до проведення медіації, яка може стати основою для проведення суддею процедури врегулювання спору (ст. 16) [9]. Надалі, доцільно коротко розглянути зміст вказаних положень для розуміння їх стратегічної важливості для проведення медіації та схожих за своїм змістом процедур.

Так, медіація ґрунтується на принципах: добровільності, конфіденційності, нейтральності, незалежності та неупередженості медіатора, самовизначення та рівності прав сторін медіації. Їх дотримання дозволяє вирішити спір, не порушуючи приватних інтересів сторін конфлікту, стимулювати їх до компромісу та знизити емоційну напруженість. Кваліфікаційні вимоги до медіатора передбачають необхідність останньому пройти базове спеціальне навчання в Україні чи за кордоном, наприклад в Українському Центрі Медіації та переговорів [10] або в Американському інституті медіації (American Institute of Mediation) [11], а інші вимоги в повному обсязі корелюються з посадою судді.

Зазвичай навчання на курсах медіації здійснюється на оплатній основі, проте в нашому випадку необхідно забезпечити можливість отримання суддею специфічних навичок на безоплатній основі. Вважаємо, що це можливо шляхом впровадження в освітні програми підготовки фахівців у галузі права, зокрема суддів, спеціальних предметів на кшталт «Медіація» чи «Основи медіації» обсягом не менше 90 годин. В результаті успішного проходження подібних курсів кандидат на посаду судді зможе отримати необхідні навички, опанувати способи проведення медіації, з'ясувати специфіку реалізації процедур, що передбачають врегулювання спору за допомогою третьої особи, в тому числі судді. Необхідно додати, що опанування вказаних навчальних предметів (курсів) можливе як у процесі отримання вищої освіти, так і під час проходження курсів підвищення кваліфікації. За умови впровадження нових дисциплін для освітньо-кваліфікаційних програм правників, зокрема суддів, потребує зміна змісту ст. 10 Закону України «Про медіацію», зокрема доповнення ч. 2 вказаної статті п. 2 наступного змісту:

«Якщо навички медіатора були здобуті особою в закладі вищої освіти або під час проходження курсів підвищення кваліфікації в обсязі, що відповідає ч. 1 цієї статті, інформація про це відображається у додатку до диплому про вищу освіту або в сертифікаті про підвищення кваліфікації».

У статті 13 профільного закону про медіацію закріплене зобов'язання медіатора дотримуватись норм професійної етики, які закріплені в кодексах професійної етики медіатора. З приводу останніх Л.Д. Романадзе зазначає, що «професійні кодекси етики є не тільки уособленням зобов'язань перед клієнтами, оберегом інтересів професійної спільноти, але й висловленням призначення та філософії певної професії, а також її визначальних рис. Професійний кодекс етики явно та відверто виголошує професійні норми, втілюючи колективну свідомість професії та засвідчуючи визнання моральних засад» [12, с. 18]. З метою формування вичерпного розуміння про зміст норм професійної етики медіатора розглянемо деякі спеціальні кодекси. Наприклад, Європейський кодекс етики медіаторів встановлює такі засади як: компетентність, незалежність, безсторонність і конфіденційність, а також регламентує окремі правила здійснення процедури медіації [13]. К.С. Токарева зазначає, що у «пункті «Угода про медіацію, процес, врегулювання» містяться положення, які дають можливість виокремити принцип старанності медіатора. Старанність полягає у вжитті медіатором всіх заходів щодо розуміння сторонами всіх положень та умов угоди про медіацію, належному проведенні процедури, дотриманні справедливості процесу, поінформованості сторін щодо будь-яких аспектів порядку проведення процедури тощо» [14, с. 76].

На нашу думку, всі перераховані вищі вимоги до медіатора повинні ставитись і до судді, який здійснює процедуру врегулювання спору, зважаючи на схожість даної процедури з процесом медіації. У свою чергу, це дозволить створити передумови для забезпечення кваліфікованого та

об'єктивного врегулювання спору компетентним суддею. Наразі жодна із ключових засад медіації не поширюється ані на суддю, ані на процес врегулювання спору. У зв'язку з цим вважаємо, що з метою поширення вказаних засад безпосередньо на процес врегулювання спору необхідно ввести в національне законодавства термін «судова медіація», що дозволить поширити окремі положення медіації на врегулювання спору за участю судді, тобто судову медіацію. Для цього пропонуємо доповнити ст. 3 Закону України «Про медіацію» ч. 4 такого змісту:

«Судова медіація у адміністративних, цивільних і господарських справах, тобто врегулювання спору за участю судді, здійснюється згідно з правилами та вимогами, передбаченими процесуальним законодавством із додержанням приписів статей 4, 9, 10, 13, 16 цього Закону».

У випадку ведення терміну «судова медіація» відповідних змін потребує і процесуальне законодавство, зокрема адміністративне, в частині введення ідентичного терміну для позначення процедури врегулювання спору за участю судді. Для цього необхідно змінити назву відповідної глави КАСУ: «Глава 4. Врегулювання спору за участю судді» на «Глава 4. Судова медіація». Також доцільно викласти ст. 184 КАСУ в такій редакції:

«Стаття 184. Засади та підстави проведення судової медіації

1. Судова медіація, тобто врегулювання спору за участю судді, здійснюється в порядку, передбаченому цим Кодексом і Законом України «Про медіацію».

2. Судова медіація (врегулювання спору за участю судді) проводиться за згодою сторін до початку розгляду справи по суті.

3. Проведення врегулювання спору за участю судді не допускається:

1) в адміністративних справах, визначених главою 11 розділу II цього Кодексу, за винятком справ, визначених статтею 267 цього Кодексу, та типових справ;

2) у випадку вступу у справу третьої особи, яка заявляє самостійні вимоги щодо предмета спору».

Вважаємо за доцільне наголосити на необхідності популяризації судової медіації (врегулювання спору за участю судді), зокрема шляхом запровадження обов'язку вирішувати окремі адміністративні справи сам за допомогою вказаного способу. Звичайно виключно на теоретичному рівні неможливо з'ясувати всі категорії адміністративних справ, які доцільно вирішувати поза межами розгляду в судовому засіданні, оскільки виважений перелік таких справ вбачається за можливе встановити лише шляхом аналізу специфіки вирішення кожної з категорій адміністративних справ, що вимагає здійснення низки організаційних заходів, наприклад, проведення консультацій з суддями адміністративних судів. У той же час, на нашу думку, в першу чергу необхідно розглянути можливість обов'язкового застосування судової медіації в адміністративних справах щодо визнання дій суб'єкта владних повноважень протиправними чи визнання такою його бездіяльності. Підкреслимо, що саме в цих категоріях справ присутній людський фактор, а тому є місце для людських відносин, незважаючи на те, що їм однозначно притаманний публічний характер. Більш того, в даному випадку необхідно розраховувати на адекватну поведінку особи, наділеної державно-владними повноваженнями. Тобто така особа повинна адекватно оцінювати свою професійну діяльність і вміти визнавати власні помилки, адже це буде формувати позитивне ставлення громадян до конкретного суб'єкта, наділеного державно-владними повноваженнями, та безпосередньо органу, який він представляє.

З іншої сторони необхідно розуміти, що будь-яке, навіть очевидно необхідне реформування певної сфери суспільно-політичної діяльності, зокрема її інституційної складової, нерозривно пов'язано з ризиками існування правових прогалин та, як результат, недоліків у правозастосовчій діяльності відповідних держаних (самоврядних) органів.

Таким чином для підвищення ефективності будь-якої діяльності першочергове значення має удосконалення її правового регулювання, оскільки аспект правозастосовчої діяльності має реальним, тобто діючим, лише за умови, коли він всебічно врегульований в нормативно-правових актах, коли чітко визначено об'єкти впливу, а для суб'єктів цієї діяльності деталізовано зміст компетенції.

Продовжуючи досліджувати тенденції удосконалення судових процедур в адміністративному судочинстві, за допомогою методу індукції можемо дійти висновку про необхідність закріплення так званого правового підґрунтя судових процедур у профільному нормативно-правовому акті – КАСУ.

Подальша деталізація судових процедур в КАСУ потребує уточнення можливості їх здійснення в різних формах адміністративного судочинства, в окремих адміністративних справах і т. п. Для цього, на нашу думку, можна взяти за основу класифікацію судових процедур,

запропоновану нами у попередніх наукових працях. Зокрема, на законодавчому рівні також необхідно закріпити можливість їх проведення: як в межах загального, так і в межах спрощеного позовного провадження; у всіх адміністративних справах (загальних, малозначних, типових, зразкових, термінових і складних); на стадіях порушення адміністративної справи, підготовки її до судового розгляду та розгляду по-суті, оскарження та перегляду судових рішень, а також різних етапах стадій адміністративного процесу (відкриття розгляду справи по суті, з'ясування обставин справи та дослідження доказів, судових дебатів, ухвалення судових рішень).

Наразі, коли держава пройшла більшу частину шляху євроінтеграції та реалізувала велику кількість реформ, спрямованих на оновлення роботи державних інституцій, необхідно зосередитись на іншій, не менш важливій, частині вказаного процесу, а саме адаптації національного законодавства до правових засад Європейського Союзу. Справа в тому, що оптимізація роботи органів державної влади та місцевого самоврядування на будь-якому рівні не може бути забезпечена та реалізована без належного нормативно-правового закріплення. З-поміж різноманітних сфер державного регулювання, систематичне реформування здійснюється в системі органів юстиції взагалі та адміністративному судочинстві зокрема. Мету реформування національного судочинства свого часу було закріплено в Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020», затвердженій указом Президента України від 12.01.2015 № 5/2015, яка полягала у: «практичній реалізації принципів верховенства права і забезпечення кожного права на справедливий судовий розгляд справ незалежним та неупередженим судом. Реформа має забезпечити функціонування судової влади, що відповідає суспільним очікуванням щодо незалежного та справедливого суду, а також європейській системі цінностей та стандартів захисту прав людини» [15]. При чому досягнення окресленої мети забезпечується, з одного боку, завдяки підвищенню рівня якості кадрового забезпечення, а з іншого – удосконаленню процесу судочинства. За таких умов визначення тенденцій удосконалення адміністративно-правового регулювання реалізації судових процедур в адміністративному судочинстві є важливою проміжною ціллю успішної реалізації судової реформи, а отже і частиною євроінтеграційного процесу.

Підсумовуючи наведене вище, вважаємо за можливе визначити такі основні тенденції удосконалення адміністративно-правового регулювання реалізації судових процедур в адміністративному судочинстві.

1. Впровадження в чинне адміністративно-процесуальне законодавство терміну «судові процедури» та створення відповідного правового підґрунтя їх існування, тобто легальне закріплення засад, випадків і умов реалізації таких процедур.

Важливо наголосити, що втілення даного напряму не може обмежуватись виключно закріпленням відповідної дефініції в КАСУ. Вказана дефініція має бути інтегрована у профільне законодавство таким чином, щоб створити передумови для реалізації низки процесуальних дій, спрямованих на досягнення цілі – конкретного юридичного результату.

2. Удосконалення судових процедур, спрямованих на вирішення спору до судового розгляду, зокрема врегулювання спору за участю судді, шляхом:

– правової консолідації медіації та процедури врегулювання спору за участю судді, тобто введення терміну «судова медіація», що надасть можливість поширити на останню законодавчі основи здійснення медіації, в розумінні Закону України «Про медіацію» (принципів і етичних норм медіації, вимог до медіатора, підготовки до її проведення);

– популяризації цієї процедури, в тому числі завдяки розгляду можливості запровадження переліку (категорій) адміністративних справ, які в обов'язковому порядку повинні бути вирішені за судовою процедурою врегулювання спору за участю судді;

– забезпечення набуття судьями та кандидатами на посади суддів спеціальних знань, умінь і навичок, необхідних для ефективного врегулювання спору.

Розглянуті вище тенденції удосконалення адміністративно-правового регулювання реалізації судових процедур в адміністративному судочинстві можна умовно поділити на правові та організаційні. Характеризуючи правові тенденції, зазначимо, що вони стосуються внесення змін, насамперед до КАСУ, щодо закріплення нормативних засад реалізації судових процедур, а також узгодження цих положень із іншими правовими актами, що прямо чи опосередковано стосуються проведення судових процедур (наприклад, профільного закону про медіацію). Так звані, правові тенденції також повинні забезпечувати інший, не менш важливий, напрям оптимізації адміністративно-правового регулювання реалізації судових процедур – організаційний. Даний напрям передбачає проведення комплексу заходів, які сприяють підвищенню якості судових процедур, наприклад: проведення підвищення кваліфікації для суддів з основ медіації чи організація

консультацій з фахівцями в галузі права з метою вироблення переліку адміністративних справ, які підлягають обов'язковому досудовому врегулюванню спору.

Такі тенденції разом із іншим положеннями та висновками даного дослідження, на нашу думку, можуть стати правовою основою впровадження судових процедур в національне адміністративне судочинство, що призведе до відправлення якісного фахового правосуддя європейського зразка та позитивно вплине на успішне завершення судової реформи.

Список використаних джерел:

1. Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів (Розділи 1-3): закон України від 03.10.2017 № 2147-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2147-19#n6636>
2. Міненкова Н., Ларенко В. Суд починається з поваги. Якщо люди вважають суддю гуманним, справедливим і об'єктивним – це найкраща оцінка його діяльності. *Закон і Бізнес*. 2009. № 5. URL: <http://www.zib.com.ua>
3. Корчинський О.І. Правові засади організації адміністративного судочинства в Україні : дис. канд. юрид. наук : 12.00.07. Львів, 2018. 185 с.
4. Про Стратегію розвитку системи правосуддя та конституційного судочинства на 2021-2023 роки: указ Президента України від 11.06.2021 № 231/2021 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/231/2021#Text>
5. Кодекс адміністративного судочинства України від 06.07.2005 № 2747-IV // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text>
6. Ухвала Івано-Франківського окружного адміністративного суду № 72464650 від 27.02.2018 у справі № 809/1290/17. URL: <https://youcontrol.com.ua/catalog/court-document/72464650/>
7. Кисельова Т. С. Правове регулювання відносин із надання послуг медіації у зарубіжних країнах. *Право України*. 2011. № 11-12. С. 225-236.
8. Про запобігання корупції: закон України від 14.10.2014 № 1700-VII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#n26>
9. Про медіацію: закон України від 16.11.2021 № 1875-IX // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1875-20#Text>
10. Український центр медіації та переговорів. URL: <https://ukrmediation.com.ua/ua/presentr/kodeks-etyky-mediatora/2-kodeks-etyky-mediatora>
11. American Institute of Mediation. URL: <http://www.americaninstituteofmediation.com/pg16.cfm>
12. Романадзе Л. Д. Універсальний кодекс етики медіатора: утопія чи реальність? *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*. 2021. № 1. С. 14-22.
13. Європейський кодекс етики медіатора. URL: https://decisionlab.com.ua/DLfiles/European_Code_of_Conduct_for_Mediators_UA.pdf
14. Токарева К.С. Теоретико-правовий аналіз етичних засад діяльності медіатора. *Вісник Академії праці, соціальних відносин і туризму*. 2020. № 3-4. С. 70-79.
15. Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020»: указ Президента України від 12.01.2015 № 5/2015 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5/2015#Text>